

Olof Wijkmark

Utredning om lagenliga och ändamålsenliga röstningslokaler för förtidsröstning under valåret 2024

Inledning

Sedan 2006 har förtidsröstning anordnats i kommunens lokaler i Mörby centrum och på de tre biblioteken i Djursholm, Stocksund och Enebyberg.

Utifrån utvärderingarna efter valen 2019 och 2022 har det konstaterats att Mörby centrum samt biblioteken i Stocksund och Enebyberg har varit lämpliga platser för förtidsröstning, då de uppfyller vallagens krav på tillgänglighet, avgränsning och en neutral atmosfär. I Djursholms bibliotek har dock situationen med trångt utrymme bland bokhyllorna framhävts, vilket har lett till att bibliotekets reguljära verksamhet påverkats. För att adressera dessa utmaningar och förbättra situationen för väljarna samt bibliotekets verksamhet inför valet 2024, bör förtidsröstningen flyttas till tidningsrummet. Detta rum erbjuder en mer avskild och funktionell miljö för röstmottagning.

Av utredningen i ärendet följer att en lagenlig och ändamålsenlig röstmottagning säkerställs genom att nyttja Entrétorget i Mörby centrum samt de tre biblioteken i Djursholm, Stocksund och Enebyberg för förtidsröstning i valet 2024.

Rättsliga utgångspunkter vid bedömningen

Enligt vallagen ska valnämnden se till att det finns lämpliga lokaler som kan användas som röstningslokaler vid så kallad förtidsröstning. Lokalerna ska i fråga om lokalisering, tillgänglighet och öppethållande ge väljarna goda möjligheter att rösta. Lokalen ska vidare vara tydligt avgränsad och även i övrigt lämpad för ändamålet så att väljare inte hindras eller störs under röstningen. Den ska inte ha anknytning till en viss politisk sammanslutning och den bör inte ha sådan anknytning till en viss religiös sammanslutning eller till ett visst företag som kan påverka väljaren i samband med röstningen (4 kap 22 § vallagen).

Olof Wijkmark

Vid tillämpningen av rekvisitet om tillgänglighet har ledning främst hämtats från Myndigheten för delaktighets checklista för tillgängliga val.

Entrétorget i Mörby centrum

Med sitt centrala geografiska läge utgör Mörby centrum den främsta platsen för mottagning av förtidsröster i Danderyds kommun. Det framgår av att 60 procent av kommunens förtidsröstare väljer att gå just hit för att avlägga sin röst. Så har det varit under samtliga val som ägt rum sedan 2014.

Sedan 2021 disponerar kommunen lokalen Entrétorget på plan 5, vägg i vägg med kontaktcenter och biblioteket. Under valåret 2022 användes Entrétorget för första gången och visade sig vara mycket väl lämpad för röstmottagning.

Entrétorget erbjuder generösa utrymmen, hög takhöjd, god ventilation och ljusinsläpp och utgör därmed en mycket ändamålsenlig lokal för röstmottagning. Till följd av en stundtals hög tillströmning av väljare, främst vid lunchtid och arbetsdagens slut, sker ett högt tryck på röstmottagningen i Mörby centrum. För att lösa denna utmaning planeras under valåret 2024 en utökad bemanning och förlängda öppettider på fredagseftermiddagar, nationaldagen och söndagar.

I övrigt har Entrétorget inte anknytning till någon viss politisk eller religiös sammanslutning. Entrétorget är visserligen beläget i en byggnad där företag bedriver affärsverksamhet. Denna äger dock rum en våning ner vilket innebär att det finns ett tydligt avstånd från densamma och röstmottagningen. Att väljaren skulle påverkas nämnvärt av att lokalen skulle ha anknytning till något av företagen bedöms som mycket liten.

Öppettider

Enligt vallagens regler ska en förtidsröstningslokal vara öppen varje dag under förtidsröstningen. På valdagen ska dessutom en förtidsröstningslokal vara öppen lika länge som vallokalerna, det vill säga mellan 08.00– 21.00 (24 § 4 kap. vallagen).

I anslutning till Entrétorget bedriver kommunens kontaktcenter och biblioteket sina verksamheter. Dessa stänger dock tidigare än den tid som röstmottagningen behöver pågå. Verksamheterna är dessutom helt eller delvis stängda under helgerna.

Det innebär att valnämnden behöver ansvara för ordningen vid intilliggande utrymmen, såsom entrén, under vissa tider. Detta innebär en viss kostnad för valnämnden i form av personalkostnader.

Biblioteken är stängda under söndagar. Då Entrétorget kommer att fylla rollen som kommunens centrala röstmottagningsställe under förtidsröstningsperioden bör öppettiderna anpassas så att röstmottagning kan

Olof Wijkmark

pågå varje dag fram till och med valdagen. På valdagen bör lokalen vara öppen under de tretton timmar som vallagen föreskriver.

Torsdag den 6:e juni är det Sveriges nationaldag och då är biblioteket och kontaktcentret stängt. På torsdagar är röstningen vanligtvis öppen mellan 08.00 och 19.00 och med tanke på den stora tillströmningen av väljare under valveckan bör entrétorget under nationaldagen följa ordinarie öppettid.

Det sagda innebär att öppettiderna på Entrétorget i Mörby centrum planeras enligt följande:

Veckodag	Öppettider	Antal timmar	Utökning i förhållande till verksamheternas reguljära öppethållande
Måndag	08.00–19.00	11	–
Tisdag	08.00–19.00	11	–
Onsdag	08.00–19.00	11	–
Torsdag	08.00–19.00	11	–
Fredag	08.00–19.00	11	2
Lördag	11.00–15.00	4	–
Söndag	11.00–15.00	4	4
Söndag (valdagen)	08.00–21.00	13	13
Nationaldagen Torsdag 6:e juni	08.00-19.00	11	11

Tillgänglighetsrapport

Vid besök på plats gjordes följande iakttagelser:

Olof Wijkmark

Att ta sig fram till lokalen		
Krav	Kravet uppfyllt?	Kommentar
Gångvägen som leder fram till entrén är jämn, hård och fast, så att den är framkomlig även för de som använder rullstol, rullator eller andra förflyttningshjälpmedel.	Ja	
Skyltningen fram till vallokal och röstningslokal är tydlig.	-	Skyltning sker i anslutning till valdagen
Adressen till lokalen är också angöringsadressen för färdtjänst.	Ja	
Det finns en eller flera tydligt skyltade parkeringsplatser som är reserverade för personer med nedsatt rörelseförmåga inom 25 meters gångavstånd från entrén?	Ja	

Olof Wijkmark

In, runt i och ut ur lokalen		
Krav	Kravet uppfyllt?	Kommentar
Trappor eller trappsteg är kompletterade med ramp eller hisslösning.	Ja	
Ramper har en lutning som inte är för brant.	-	Finns ingen ramp.
Hissen är tillräckligt stor för att en person som använder rullstol kan vända utanför, ta sig in i och ha med assistent.	Ja	
Trappor eller trappsteg har ledstång, första och sista trappsteget kontrastmarkerade nära stegens framkanter.	Ja	
Dörrar är tillräckligt breda för att komma in med rullstol.	Ja	
Dörrar saknar tröskel, eller så är tröskeln låg.	Ja	
Utrymningsvägar är tydligt skyltade och medger säker utrymning för alla oavsett funktionsförmåga.	Ja	
Lokalen har pälsdjursförbud men tillåter att ledarhund eller annan hund i tjänst kan vistas i lokalen.	Ja	
Stora glasytor är markerade med kontrast- eller		

Olof Wijkmark

varningsmarkeringar på minst två nivåer, så att de inte kan misstas för dörröppningar.	Ja	
--	----	--

In, runt i och ut ur lokalen		
Krav	Kravet uppfyllt?	Kommentar
Dörrar har automatisk dörröppnare med en skyltad tryckplatta och markerad svepyta eller är uppställda.	Ja	
Höga trösklar kan kompletteras med kil.	-	Det finns inga höga trösklar i lokalen.
Lokalen har bra ljudförhållanden eller kan kompletteras med bullerdämpande skärmar,	Ja	
Lokalen har bra dagsljusförhållanden från fönster eller god elektrisk belysning	Ja	
Lokalen har åtminstone en tillgänglig toalett som är så stor att den fungerar för personer som använder eldriven rullstol.	Ja	

Slutsats

Entrétorget i Mörby Centrum är en mycket lämplig plats för röstmottagning, tack vare sitt centrala läge och välutformade lokaler som optimalt stödjer ändamålet.

Djursholms bibliotek

Inför valet 2024 vidtas nya åtgärder för att förbättra röstmottagningen i Djursholms bibliotek, med anledning av de utmaningar som upplevdes under valet 2022. Utvärderingen från 2022 visade på en markant ökning av antalet väljare som förtidsröstade i Djursholms bibliotek, med en ökning på 45 procent jämfört med 2018, vilket ledde till trånga utrymmen och

Olof Wijkmark

köbildning. Denna ökade väljartillströmning understryker behovet av en mer rymlig lokal för att smidigt kunna hantera röstningsprocessen. Därför flyttas platsen för röstmottagningen från det tidigare utrymmet under trappan till tidningsrummet som ligger direkt till höger om entrén. Den nya placeringen innebär att röstmottagningen kommer att ske i ett separat rum, vilket bidrar till bättre organisation och ökad avskildhet för väljarna.

Djursholms bibliotek är geografiskt välplacerat i kommundelens centrum, vilket gör det till en lättillgänglig plats för röstmottagning. Biblioteket har ingen anknytning till politiska, religiösa sammanslutningar eller företag, vilket upprätthåller dess neutralitet som vallokal. Flytten till tidningsrummet möjliggör en effektiv avskärmning av valsedelställ och valskärm i enlighet med vallagens krav, samtidigt som utrymmet bedöms vara tillräckligt för att hantera det stora antalet väljare på ett smidigt sätt.

Öppettider

Förtidsröstningen bedöms kunna äga rum under bibliotekets ordinarie öppettider och planeras enligt följande:

Veckodag	Öppettider	Antal timmar
Måndag	11.00–19.00	8
Tisdag	11.00–17.00	6
Onsdag	11.00–17.00	6
Torsdag	11.00–19.00	8
Fredag	11.00–17.00	6
Lördag	11.00–15.00	4
Söndag	Stängt	0
Nationaldagen 6:e juni	11.00-15.00	4

Tillgänglighetsbedömning

Kommunledningskontoret har vid platsbesök utanför och inom lokalen undersökt tillgängligheten varvid följande iakttagelser gjordes:

Olof Wijkmark

Att ta sig fram till lokalen		
Krav	Kravet uppfyllt?	Kommentar
Gångvägen som leder fram till entrén är jämn, hård och fast, så att den är framkomlig även för de som använder rullstol, rullator eller andra förflyttningshjälpmedel.	Ja	
Skyltningen fram till vallokal och röstningslokal är tydlig.	-	Skyltning sker i anslutning till valdagen
Adressen till lokalen är också angöringsadressen för färdtjänst.	Ja	
Det finns en eller flera tydligt skyltade parkeringsplatser som är reserverade för personer med nedsatt rörelseförmåga inom 25 meters gångavstånd från entrén?	Ja	

Olof Wijkmark

In, runt i och ut ur lokalen		
Krav	Kravet uppfyllt?	Kommentar
Trappor eller trappsteg är kompletterade med ramp eller hisslösning.	Ja	
Ramper har en lutning som inte är för brant.	Ja	
Hissen är tillräckligt stor för att en person som använder rullstol kan vända utanför, ta sig in i och ha med assistent.	-	Finns ingen hiss
Trappor eller trappsteg har ledstång, första och sista trappsteget kontrastmarkerade nära stegens framkanter.	Ja	
Dörrar är tillräckligt breda för att komma in med rullstol.	Ja	
Dörrar saknar tröskel, eller så är tröskeln låg.	Ja	
Utrymningsvägar är tydligt skyltade och medger säker utrymning för alla oavsett funktionsförmåga.	Ja	
Lokalen har pälsdjursförbud men tillåter att ledarhund eller annan hund i tjänst kan vistas i lokalen.	Ja	
Stora glasytor är markerade med kontrast- eller varningsmarkeringar på minst två nivåer, så att de inte kan misstas för dörröppningar.	Ja	

Olof Wijkmark

In, runt i och ut ur lokalen		
Krav	Kravet uppfyllt?	Kommentar
Dörrar har automatisk dörröppnare med en skyltad tryckplatta och markerad svepyta eller är uppställda.	Ja	
Höga trösklar kan kompletteras med kil.	-	Finns inga höga trösklar.
Lokalen har bra ljudförhållanden eller kan kompletteras med bullerdämpande skärmar,	Ja	
Lokalen har bra dagsljusförhållanden från fönster eller god elektrisk belysning	Ja	
Lokalen har åtminstone en tillgänglig toalett som är så stor att den fungerar för personer som använder eldriven rullstol.	Ja	

Slutsats

Med sitt geografiska läge och ändamålsenliga lokaler lämpar sig Djursholms bibliotek väl för röstmottagning.

Enebybergs bibliotek

Vid Enebybergs torg är Enebybergs bibliotek centralt placerat i kommundelen. Lokalerna ligger på markplan och är förhållandevis utrymmesmässigt generöst tilltagna. Röstmottagningen planeras äga rum i hörnet direkt till höger om bibliotekets entré där det finns goda möjligheter att avskärma valsedelställ och valskärmar i enlighet med vallagens krav.

Biblioteket har ingen anknytning till någon viss politisk sammanslutning eller företag.

En komplicerande omständighet utgörs av att Svenska kyrkan och Equmeniakyrkan bedriver verksamhet i samma byggnad. För att ta sig in i biblioteket behöver byggnadens entré passeras vilken delas med kyrkorna. Därutöver hänger ett kors på byggnadens östra fasad som vetter mot Enebybergsvägen.

Enligt vallagen ”bör” inte lokalen inte ha sådan anknytning till en viss religiös sammanslutning som kan påverka väljaren i samband med röstningen (4 kap 22 § vallagen). Det religiösa inslaget som är knutet till byggnaden torde utgöra sådan påverkan.

Olof Wijkmark

Lagen uppställer dock inte ett absolut förbud mot religiös anknytning. I förarbetena till lagen klargörs att regeln ska tolkas på så sätt att kravet på tillgänglighet ska ges företräde framför ett tvingande krav på att lokaler undantagslöst måste sakna varje anknytning till en viss religiös sammanslutning (prop. 2013/14:124 s. 21).

Enebybergs biblioteks läge och goda tillgänglighet bör i detta fall anses utgöra skäl för att ett undantag ska kunna göras. Lokalen bedöms därför vara förenlig med vallagens krav.

Öppettider

Förtidsröstningen bedöms kunna äga rum under bibliotekets ordinarie öppettider och planeras enligt följande:

Veckodag	Öppettider	Antal timmar
Måndag	11.00–19.00	8
Tisdag	11.00–19.00	8
Onsdag*	11.00–19.00	8
Torsdag	11.00–17.00	6
Fredag	11.00–16.00	5
Lördag	11.00–15.00	4
Söndag	Stängt	0

*Onsdag 22 maj öppnar förtidsröstningen kl. 12.00.

Tillgänglighetsbedömning

Kommunledningskontoret har vid platsbesök utanför och inom lokalen undersökt tillgängligheten varvid följande iakttagelser gjordes:

Olof Wijkmark

Att ta sig fram till lokalen		
Krav	Kravet uppfyllt?	Kommentar
Gångvägen som leder fram till entrén är jämn, hård och fast, så att den är framkomlig även för de som använder rullstol, rullator eller andra förflyttningshjälpmedel.	Ja	
Skyltningen fram till vallokal och röstningslokal är tydlig.	-	Skyltning sker i anslutning till valdagen
Adressen till lokalen är också angöringsadressen för färdtjänst.	Ja	
Det finns en eller flera tydligt skyltade parkeringsplatser som är reserverade för personer med nedsatt rörelseförmåga inom 25 meters gångavstånd från entrén?	Nej	Parkeringsplatser som är reserverad för personer med nedsatt rörelseförmåga finns cirka 50 meter från entrén.

Olof Wijkmark

In, runt i och ut ur lokalen		
Krav	Kravet uppfyllt?	Kommentar
Trappor eller trappsteg är kompletterade med ramp eller hisslösning.	-	Entrén ligger i marknivå
Ramper har en lutning som inte är för brant.	-	
Hissen är tillräckligt stor för att en person som använder rullstol kan vända utanför, ta sig in i och ha med assistent.	-	Finns ingen hiss i lokalen.
Trappor eller trappsteg har ledstång, första och sista trappsteget kontrastmarkerade nära stegens framkanter.	-	
Dörrar är tillräckligt breda för att komma in med rullstol.	Ja	
Dörrar saknar tröskel, eller så är tröskeln låg.	Ja	
Utrymningsvägar är tydligt skyltade och medger säker utrymning för alla oavsett funktionsförmåga.	Ja	
Lokalen har pälsdjursförbud men tillåter att ledarhund eller annan hund i tjänst kan vistas i lokalen.	Ja	
Stora glasytor är markerade med kontrast- eller varningsmarkeringar på minst två nivåer, så att de inte kan misstas för dörröppningar.	Ja	

Olof Wijkmark

In, runt i och ut ur lokalen		
Krav	Kravet uppfyllt?	Kommentar
Dörrar har automatisk dörröppnare med en skyltad tryckplatta och markerad svepyta eller är uppställda.	Ja	
Höga trösklar kan kompletteras med kil.	-	Det finns inga höga trösklar i lokalen.
Lokalen har bra ljudförhållanden eller kan kompletteras med bullerdämpande skärmar,	Ja	
Lokalen har bra dagsljusförhållanden från fönster eller god elektrisk belysning	Ja	
Lokalen har åtminstone en tillgänglig toalett som är så stor att den fungerar för personer som använder eldriven rullstol.	Ja	

Slutsats

Enebybergs bibliotek delar vissa utrymmen med två kyrkor varför det finns anledning att befara att väljaren kan påverkas i samband med röstningen. Vallagen stadgar dock att undantag kan göras med hänsyn till lokalens tillgänglighet. Enebybergs bibliotek har ett mycket fördelaktigt geografiskt läge och därtill ändamålsenliga lokaler. Därför bör lokalen anses uppfylla vallagens krav.

Stocksunds bibliotek

I likhet med övriga bibliotek är biblioteket i Stocksund fördelaktigt centralt placerad i sin kommun. Lokalen har inte anknytning till viss politisk eller religiös sammanslutning eller företag. Utrymmena inne i lokalen är tillräckliga för röstmottagning även om det blir en viss utmaning att avskärma valsedelställ och valskärmar.

Öppettider

Med beaktande av utvärderingen från EU-valet 2019 och trenden av minskat antal förtidsröster i Stocksunds bibliotek, bör denna lokal hålla stängt under förtidsröstningens första vecka. Detta då mycket få väljare röstar på biblioteket under första veckan. Från och med den 29 maj är förtidsröstningen öppen under bibliotekets ordinarie öppettider.

Olof Wijkmark

Öppettider från och med den 29 maj:

Veckodag	Öppettider	Antal timmar
Måndag	12.00–17.00	5
Tisdag	13.00–18.00	5
Onsdag	12.00–17.00	5
Torsdag	12.00–18.00	6
Fredag	Stängt	0
Lördag	Stängt	0
Söndag	Stängt	0

Tillgänglighetsbedömning

Kommunledningskontoret har vid platsbesök utanför och inom lokalen undersökt tillgängligheten varvid följande iakttagelser gjordes:

Att ta sig fram till lokalen		
Krav	Kravet uppfyllt?	Kommentar
Gångvägen som leder fram till entrén är jämn, hård och fast, så att den är framkomlig även för de som använder rullstol, rullator eller andra förflyttningshjälpmedel.	Ja	
Skyltningen fram till vallokal och röstningslokal är tydlig.	-	Skyltning sker i anslutning till valdagen
Adressen till lokalen är också angöringsadressen för färdtjänst.	Ja	
Det finns en eller flera tydligt skyltade parkeringsplatser som är reserverade för personer med nedsatt rörelseförmåga inom 25 meters gångavstånd från entrén?	Nej	

Olof Wijkmark

In, runt i och ut ur lokalen		
Krav	Kravet uppfyllt?	Kommentar
Trappor eller trappsteg är kompletterade med ramp eller hisslösning.	-	Entrén ligger i marknivå
Ramper har en lutning som inte är för brant.	-	
Hissen är tillräckligt stor för att en person som använder rullstol kan vända utanför, ta sig in i och ha med assistent.	-	Finns ingen hiss
Trappor eller trappsteg har ledstång, första och sista trappsteget kontrastmarkerade nära stegens framkanter.	-	
Dörrar är tillräckligt breda för att komma in med rullstol.	Ja	
Dörrar saknar tröskel, eller så är tröskeln låg.	Ja	
Utrymningsvägar är tydligt skyltade och medger säker utrymning för alla oavsett funktionsförmåga.	Ja	
Lokalen har pälsdjursförbud men tillåter att ledarhund eller annan hund i tjänst kan vistas i lokalen.	Ja	
Stora glasytor är markerade med kontrast- eller varningsmarkeringar på minst två nivåer, så att de inte kan misstas för dörröppningar.	Ja	

Olof Wijkmark

In, runt i och ut ur lokalen		
Krav	Kravet uppfyllt?	Kommentar
Dörrar har automatisk dörröppnare med en skyltad tryckplatta och markerad svepyta eller är uppställda.	Ja	
Höga trösklar kan kompletteras med kil.	-	Finns inga höga trösklar.
Lokalen har bra ljudförhållanden eller kan kompletteras med bullerdämpande skärmar,	Ja	
Lokalen har bra dagsljusförhållanden från fönster eller god elektrisk belysning	Ja	
Lokalen har åtminstone en tillgänglig toalett som är så stor att den fungerar för personer som använder eldriven rullstol.	Ja	

Slutsats

Stocksunds bibliotek har ett fördelaktigt geografiskt läge i kommundelen. Lokalerna är ändamålsenliga för röstmottagning även om det blir en viss utmaning att avskärma valsedelställ och valskärm till följd av de något snäva utrymmena. Detta bedöms dock inte leda till några problem då tillströmningen av väljare till biblioteket normalt är låg.